

4-мавзу. Қисқа муддатли молиявий инвестицияларни ҳисобга олиш

1. Молиявий инвестицияларнинг иқтисодий мазмуни ва ҳисобга олиш тамойиллари .
2. Қимматли қоғозларни инвентаризация қилиш.
3. Молиявий инвестициялар туркумланиши ва ҳисобини ташкил этиш.
4. Молиявий инвестициялар даромадлилиги.

Қимматли қоғозлар инвентаризацияси вазифалари:

- уларнинг мавжудлигини аниқлаш;
- мавжуд қолдиқларини бухгалтерия маълумотлари билан таққослаш орқали уларнинг сақланиши устидан назорат ўрнатиш;
- қимматли қоғозлардан олинadиган даромадларнинг тўлиқлиги ва ўз вақтидалигини текшириш;
- сақланиши учун зарур шарт-шароитлар яратилганлигини текшириш (корхонада сақланганида);
- қимматли қоғозлар билан боғлиқ даромадлар ва йўқотишларни ҳисобда акс эттиришнинг ҳаққонийлигини аниқлаш.

Молиявий қўйилмаларнинг туркумланиши ва унинг ҳисобга олиш услугиётига таъсири

Туркумлаш белгилари	Туркумлаш гуруҳлари	Молиявий қўйилмалар ҳисобини ташкил этиш
Иқтисодий муносабатларни ифодалашига кўра	1. Мулкка эгаллик муносабатларини ифодаловчи- акциялар ва пайлар	Муддатига кўра: узоқ муддатлилари 0610-счётда, қисқа муддатлилари 5810- счётда
	2. Кредит муносабатларини ифодаловчи – облигациялар, оддий ва ўтказма векселлар, депозит ва инвестицион сертификатлар, ипотекалар ва б.	Муддатига кўра: узоқ муддатлилари 0610-счётда, қисқа муддатлилари 5810- счётда
Муддатига кўра	1. Узоқ муддатли молиявий қўйилмалар (қоплаш муддати бир йилдан ошиқ ёки бир йилдан ошиқ муддат бўйича даромад олишни кўзлаб қилинган инвестициялар)	0610-0690 счётларда Ҳисобга олинади.
	2. Қисқа муддатли молиявий қўйилмалар (қоплаш муддати бир йилдан ошмаган ёки бир йилдан ошмаган муддат бўйича даромад олиш-ни кўзлаб қилинган инвестициялар)	5810, 5820 ва 5890 счётларда Ҳисобга олинади
Турлари бўйича	1. Бошқа корхоналарнинг устав капиталига қўшилган бадаллар	
	2. Облигациялар, опцион, фьючерс, депозит ва жамғарма сертификатлари ва бошқа қимматли қўғозлар	0610 ва 5810-счётларда Ҳисобга олинади
	3. Берилган қисқа муддатли қарзлар	5830 – счётда Ҳисобга олинади

Молиявий қўйилмаларни баҳолаш ва қайта
баҳолашнинг умумий қоидалари Ўзбекистон
Республикаси *«Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»*ги
қонунда ва *№12 «Молиявий инвестициялар ҳисоби»*
номли бухгалтерия ҳисоби миллий стандартида
белгиланган.

Корхонанинг молиявий қўйилмалардан оладиган даромадлари 9520 - «Дивиденд кўринишидаги даромадлар», 9530 - «Фоиз кўринишидаги даромадлар» ва 9560 - «Қимматли қогозларни қайта баҳолашдан олинадиган даромадлар» счётларида ҳисобга олинади ва «Маҳсулот(иш, хизмат)лар таннархига қўшиладиган маҳсулот ишлаб чиқариш (иш бажариш, хизмат кўрсатиш) ва реализация харажатларининг таркиби ҳамда молия натижаларини шакллантириш тартиби тўғрисидаги Низом» га мувофиқ молиявий фаолиятдан олинган даромадлар қаторига киритилади.

$$\frac{\text{Дивиденд даромади}}{\text{1 акцияга тўғри келадиган йиллик дивиденд}} = \frac{\text{1 акциянинг ўртача бозор баҳоси}}{\text{1 акциянинг ўртача бозор баҳоси}}$$

$$\frac{\text{Акциялар бозор баҳосининг баланс (номинал) қийматига нисбати}}{\text{1 акциянинг бозор баҳоси}} = \frac{\text{1 акциянинг бозор баҳоси}}{\text{Компания балансида акциянинг баҳоланиши (номинал қиймати)}}$$

Қимматли қоғозлар бозори ривожланган давлатларда дивиденд даромадининг 0, 15, 25 (яъни 15-25 фоизи) бўлиши нормал ҳолат бўлиб ҳисобланади.

Инфляция кузатилаётган шароитда эса бу кўрсаткич бирдан катта (яъни 100 фоиз ва ундан юқори) бўлиши мумкин.

